

הישראלי, למעט חלקם, הנוגע ישירות לשלב הנדון. בתוך כך, ראיתי לחיוני להדגיש אותה פעילות של כוחותינו בשלב הפתיחה, אשר השפיעה על תוצאות המערכה.

המסרים והצגתם – המסר העיקרי, כפי שראיתי לנכון להציג, הוא הנחות-היסוד לתפיסת המתקפה הסורית והגורמים שהשפיעו על יישומה. יוזכר, כי התפיסה הסורית התבססה על שקלול ייחודי של גורמי הזמן, המרחב ויחסי העצמה מול התנאים הקונקרטיים של זירת הלחימה והנתון של הנחיתות הבסיסית מול צה"ל. שיקולים אלה יצרו נוסחה, שנועדה להוות מענה להשגת יחסי העצמה ההכרחיים. זו הוותה בסיס לתכנית המערכתית ונתפסה כתנאי להצלחתה. הפרת נוסחה זו צפויה הייתה לשבש את התכנית כולה. לשם יישומה נדרשו הסורים:

- א. להשיג הפתעה אסטרטגית (שאכן הושגה) כשיטה למניעת תגבור זירת הלחימה מראש על-ידי הצד הישראלי.
- ב. להשתלטות מהירה על שטחנו (תוך כ- 12-24 שעות) כדי להקדים את דהירתם של כוחות העתודה של צה"ל במרחב – ובכך נכשלו.
- התהליך שהביא לכישלון זה כלל שני מרכיבי-יסוד: הליקויים בתפקוד הסורי, מחד גיסא, ופעילות של כוחות מוגבלים של צה"ל, שנמצאו באותה העת בזירה**, מאידך גיסא.
- גורמים אלה שימשו בהמשך בסיס להפקת הלקחים ולהתאמת הפתרונות בתכניות מתקפה סוריות שפותחו לאחר המלחמה. לאור האמור, מצאתי לנכון לפרט את חלקם והשפעתם של גורמים אלה במאמרי.

** הסד"כ המשמעותי, שהחכר ע"י ד"ר איתן, נצבר ברמת הגולן בשלב מאוחר יותר, החל מבוקר 7 באוקטובר 1973, ואינו רלוונטי לשלב הנדון לעיל – ליל 6-7 באוקטובר כאשר נפרצה הגזרה הדרומית.

מאמרי "מערכה התקפית סורית ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים" (מערכות 314) עורר תגובות אחדות, המשקפות לדעתי את העניין שהקוראים מגלים בתחום זה.*

לא אוכל להתייחס לכל ההערות. אתרכו במסגרת זו, בחלק מטיעוני של אל"מ (מיל) ד"ר זאב איתן (מערכות 315-316). עקרונית, גם אני שותף לביקורתו לגבי פרק הסיכום, אולם, זה כל מה שניתן היה להעלות על הכתב. באשר לטיעוני האחרים, נראה כי יש מקום להעמיד דברים אחדים על דיוקם, או ליתר דיוק להחזירם להקשרם הנכון.

לסוגיית מטרת המאמר – עיסוקו של המאמר הוא בצד הסורי, כאשר תיאור המהלכים הישראליים הוגבל ביוזעין למימד של רקע, כדי לאפשר ראייה כוללת ומאוזנת יותר של שני הצדדים, מבלי לחרוג ממטרת המאמר.

כמטרת המאמר, ראיתי הצגת חתך מערכתי, המתוחם בזמן, במגמה לבחון את תפיסת המתקפה הסורית ואת יישומה בשלבה הראשון של מלחמת יום הכיפורים (6-9 אוקטובר 1973). זאת, הן בשל אקטואליות הנושא והן בשל העדר התייחסויות קודמות.

היבטים מדיניים-אסטרטגיים של מלחמה זו, לרבות סוגיות כגון ההפתעה, תוצאות המלחמה והשלכותיה לא הורחבו במודע. נראה לי, שהדיון בשאלות אלה חשוב דיו עד כי ראוי להתייחסות נפרדת. כמו-כן, לא הורחב הדיבור לגבי הליקויים האסטרטגיים והמערכתיים של הצד

* כאן ברצוני לתקן טעות שלי באחד הנתונים. בניגוד לכתוב בתוכן המאמר, צוין בטעות במרשם (עמ' 28) שהחטיבות המשוריינות 43 ו-51 הסוריות חדרו בגזרת ציר "רשת", בעוד אלו חדרו במרת הציר "טרויה", על בסיס ההבקעה של חטיבת חי"ר 33. הטעות היא שלי – ועליה התנצלותי.

מתקפה סורית ברמת הגולן – דברים והקשרם

בעקבות מאמרו
של אל"מ (מיל)
ד"ר זאב איתן
(מערכות 315-316)

סא"ל (מיל) צבי

הזלזול באויב – הופתעתי ממסקנתו החמורה של ד"ר איתן בעניין "הזלזול באויב", אליה הגיע בעקבות תאורי את הליקויים הסוריים לעומת האמור לגבי חלק מפעילות כוחותינו. יצוין, שככלל איני נוטה לזלזול באויב, ובפרט לא בסורים. כן לא הטלתי ספק במוכנות הסורית הטובה למלחמה וביתרונות, שצברו במהלך הפתיחה.

עם זאת, הכשלים והליקויים שאפינו את התפיסה הסורית ואת יישומה בפועל היו, כאמור, מרכיב חשוב בכישלונם ומצאתי לנכון להבליטם. באשר לצה"ל, הרי לצד הביקורת, גם הדגשתי שאותם הכוחות המוגבלים, שפעלו בראשית המערכה, הם שחרצו את גורלה על-ידי שיבוש המאמץ הסורי. זאת בלא קשר למוכנותו הכוללת ולהחלטות המערכות במהלך הלחימה. יתרה מכך, תרומתם של כוחות אלה גוברת על רקע תנאי הנחיתות והליקויים בניהול המערכה ע"י הצד הישראלי.

מעבר לסוגיות אלה אני רואה מקום להגיב על מספר הערות נוספות, שבחלקן נראות לי מגמתיות:

- השואת המאמר למודל של אפלטון אינה רלוונטית: לא תיארת מודל של אידאל מול המציאות, אלא תכנון מול ביצוע.
- לא נראה לי ענייני לטעון לקשר שבין הליקויים הסוריים בתפקוד, בפיקוד ובשליטה ובכושר הלחימה, לבין העובדה שליקויים דומים נתגלו, בחלקם, גם בתפקודו של צה"ל. באותה המידה אינה רלוונטית השוואת יכולת לחימת הלילה הסורית הנמוכה לעובדה שכוחותינו חסרו אמצעי ראיית לילה.
- לא היה זה נכון (ובפרט לגבי המקרה הנדון – שבו מדובר בקרב מגננה קשה שנכפה על צה"ל בתנאי נחיתות) לבחון את תוצאות המלחמה על פי מספר האבדות. ובודאי אין להתנות את ההערכה לתפקוד כוחותינו במספר הנפגעים. מספר האבדות אינו גורע מהערכה לתרומתם, כפי שהערה זו אינה מבטאת "זלזול באויב".
- לא ברור לי כיצד הובן מדברי "שסוריה למדה את הלקח, כי במלחמה לא תשיג את רמת-הגולן". להיפך, קבעתי כי "שחרור רמת-הגולן היה ונותר היעד הסורי העיקרי, כאשר ללקחי מלחמת יוה"כ נודעת חשיבות רבה

בעיצוב תפיסת המלחמה העכשווית של סוריה."

תיקון טעות

בשם ספרו של שמעון גולן כפי שמופיע בגיליון 315-316 עמ' 58 נפלה טעות. השם הנכון הוא: **מרות ומאבק בימי מרי – האקטיוויזם בתנועת העבודה מול האקטיוויזם במחתרות הפורשות בשנים 1945-1946.**

המשך מעמ' 39

יכולים או צריכים להכתיב עבורה החלטות, ולפחות במקרה שלי גם אינם מנסים לעשות זאת, אך הם בהחלט יכולים לתרום לאיכותו של הדיון, המתקיים בתוך המערכת, בסוגיות מרכזיות של ביטחון ישראל.

הערות

1. אין הכוונה לזלזול חלילה בתרומתם של מחקרים ומאמרים קודמים להארת המסגרת ונדבכים מסויימים של הדוקטרינה הצבאית. בעברית ראויים לציון מיוחד בהקשר זה הפרסומים הבאים:

ישראל טל, "תורת הבטחון של ישראל – רקע ודינמיקה", מערכות 253 דצמבר 1976.

דן הורביץ, "הקבוע והמשתנה בתפיסת הבטחון של ישראל", מלחמת בריה, תל-אביב, הקיבוץ המאוחד, 1985.

ד"ר אריאל לויטה

המשך מעמ' 45

הפרק השני והארוך ביותר יתמקד בדרך המערכת, שבו יילמדו התכנון והביצוע של מערכות שונות. הוא כולל ניתוח מגוון רחב של מבצעים ומערכות ומתמקד בנושאים מרכזיים שבהם מעורבים הזרועות והחילות השונים וכן השתתפות בתרגילים ברמת הפיקוד תוך ביקור בפקידים השונים ולימוד אופי העבודה בהם. על שני פרקי אומנות המלחמה להסתיים בהשתתפות של החניכים בתרגיל פיקודי

עם כוחות, אשר יקדימו אותו שני ניתוחי מערכה בשטח. לבסוף, לאחר שהחניך עסק במרבית הזמן של הקורס בבחינת ניהול המלחמה, יהיה עליו ללמוד בקצרה כיצד מדינת ישראל וצה"ל מתכוננים למלחמה בימי רגיעה. בפרק זה תעשה השוואה בין ההתפתחויות הצבאיות האחרונות לבין התפתחות צה"ל ותורת הביטחון בשנות החמישים והשישים, זאת במטרה לבדוק מהם המאמצים הנוספים שעל צה"ל לעשות כדי לשפר את יעילותו המבצעית במלחמה הבאה.

הערכת החניך

המכללה לפר"ם חייבת להיות מוסד מסמך, וכדי לזכות בהסמכה על החניכים להשיג בתום לימודיהם את הציון 80 לפחות. הערכת החניכים תיעשה יום-יום ע"י המדריכים. בנוסף להשתתפות בשיעורים, בניתוחי האירוע ובתרגילים, יוטל על החניך לכתוב עבודה קצרה על כל פרק תיאורטי; לנתח לפחות תרגיל אחד שבו השתתף, ולכתוב שתי עבודות רחבות היקף; האחת – ברמה הטקטית והשנייה – ברמה המערכתית. ולבסוף בסיום הקורס יידרש כל חניך להיבחן בעל פה בחינה ממושכת ע"י וועדה מסמיכה.

אל"מ בני מיכלסון

המשך מעמ' 46

של המפקדה שבראשה הוא עומד. מערכות פיקוד ושליטה נכונות הן הדרך להשפיע על איכות הפיקוד, וככל שהרמה גבוהה יותר, עולה חשיבותה של המפקדה. אם יבוא הגאון, המפקדה לא תפריע לו. עם זאת מובן, שאסור לוותר על איכות המפקדים. זה התחום שבו יש להשקיע ומהר. שם נשיג את הרווח הגדול ביותר בהשקעה הכספית הקטנה ביותר – לא באיתור המנהיגים אלא בטיפוח המפקדים, ועניין זה ראוי למאמר בפני עצמו.

אל"מ ע'

